



**Ontwikkelings-
gebieden:**

taalvaardigheid,
schrijfvaardigheid,
fantasie, creatieve
ontwikkeling

Duur opdracht:

+/- 30 minuten per
lesonderdeel

In duo's

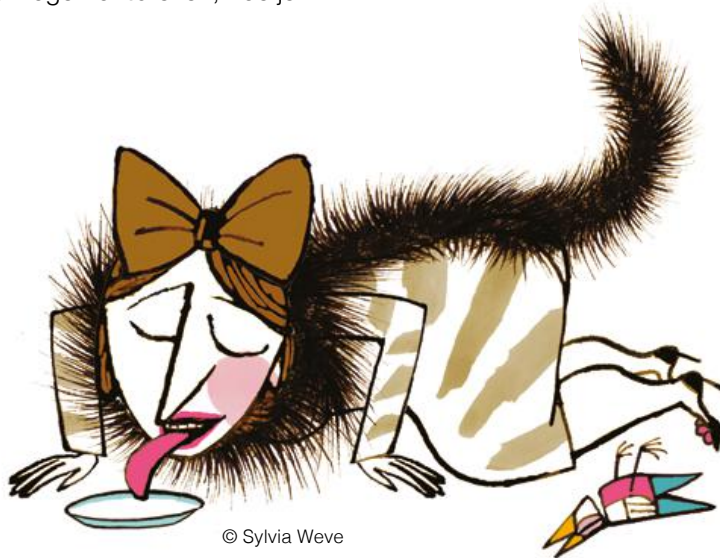
Workshop rijmen & dichten

Annie schreef ontzettend veel verschillende gedichten die nog steeds veel gelezen, gezongen en opgevoerd worden. In deze workshop ontdekken leerlingen aan de hand van het versje *Liever kat dan dame*, dat u op het werkblad kunt vinden, de geheimen van rijmen. Ze leren hoe een goed gedicht in elkaar steekt, welke ingrediënten daarin niet mogen ontbreken, hoe je

fantasiewoorden kunt inzetten en laten tot slot hun eigen rijmkunsten zien.

De workshop bestaat uit drie onderdelen:

- Onderdeel 1: Wat zijn rijmschema's?
- Onderdeel 2: Smokkelrijm en fantasiewoorden
- Onderdeel 3: Aan de slag!



Nodig:

- werkblad Workshop rijmen & dichten
- digibord
- digitale afbeelding



Onderdeel 1: Wat zijn rijmschema's?

Vertel de leerlingen dat elk gedicht is opgebouwd met een rijmschema dat je kunt ontcijferen met letters uit het alfabet. Elke letter staat voor een rijmklank. Laat de digitale afbeelding met voorbeelden op het digibord zien en licht de rijmschema's van deze gedichten toe.

Bij voorbeeld 1 zien de leerlingen dat twee opeenvolgende zinnen steeds op elkaar rijmen. De eerste twee zinnen hebben dezelfde rijmklank, wat wordt aangegeven met a, a, dit wordt herhaald bij de tweede, wat wordt aangegeven met b, b, enzovoort. Het rijmschema van dit stukje is: aabb ccdd.

Bij voorbeeld 2 hebben de eerste en de derde zin dezelfde rijmklank en de tweede en vierde zin. Dit wordt aangegeven met a, b, a, b en vervolgd met c, d, c, d. De laatste twee zinnen rijmen direct op elkaar, wat net als bij voorbeeld 1 wordt aangegeven met e, e. Het rijmschema van dit stukje is: ababdcdee.

Bij voorbeeld 3 worden de antwoorden nog niet gegeven. Kunnen de leerlingen dit rijmschema zelf ontcijferen? Het antwoord is: aabccb. Deel na deze uitleg en oefening het werkblad uit. Laat leerlingen in duo's het rijmschema's van *Liever kat dan dame* ontcijferen.

**Nodig:**

- werkblad
Workshop rijmen
& dichten
- digibord
- digitale afbeelding

Onderdeel 2: Smokkelrijm en fantasiewoorden

Nu de leerlingen weten hoe een rijmschema in elkaar steekt, is het tijd om fantasiewoorden en smokkelrijmen te behandelen. Vertel dat Annie soms per se een woord in een rijm wilde gebruiken, maar dat ze geen woord kon verzinnen dat daar goed of logisch op rymde. Dat loste ze dan op door een fantasiewoord te verzinnen dat wel heel goed op dat woord rymde of ze zette een smokkelrijmwoord in. Dit is een woord dat net niet helemaal rijmt, maar wel bijna en de lezers zullen wel snappen dat ze op elkaar rijmen in je gedicht. Een smokkelrijm kun je op verschillende manieren aanpakken. Je schrijft een woord net even anders dan het eigenlijk hoort. Dan rijmt asjeblijf bijvoorbeeld op locomotief. Je kunt ook twee woorden gebruiken die bijna

op elkaar rijmen, maar net niet. Radio op zo bijvoorbeeld.

Leerlingen mogen zelf aan de slag om twee korte rijmpjes van vier tot zes regels te maken. Vraag of ze in de ene rijm een smokkelrijm verwerken en in de andere rijm een fantasiewoord. Help ze op weg door woorden te noemen die normaal gesproken nergens op rijmen, zoals: herfst, twaalf, wereld, slordig en vijftig.

Voorbeeld:

Antoinette was een deftige dame
van in de vijftig,
Als huisdier had ze een roze gekulde
strijftig.
Je denkt misschien: wat is dat?
Nou, inderdaad, daar vraag je me wat!



**Nodig:**

- werkblad
Workshop rijmen
& dichten
- digibord
- digitale afbeelding

Onderdeel 3: Aan de slag!

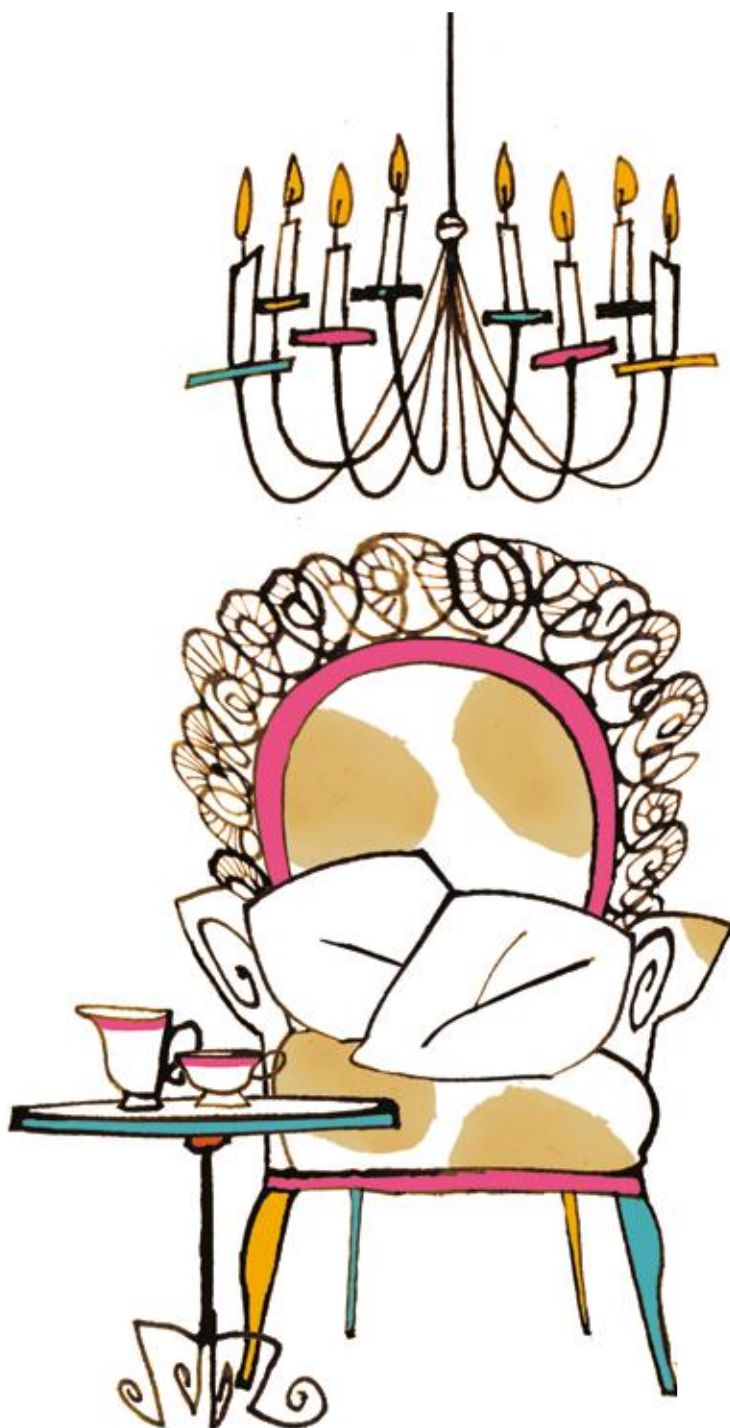
Het laatste onderdeel van deze workshop is zelf een gedicht schrijven net als Annie M.G. Schmidt.

Leerlingen lezen het gedicht *Liever kat dan dame* op het werkblad. De leerlingen mogen nu zelf aan de slag en nemen hierin mee wat ze tijdens de workshop geleerd hebben.

Neem voordat de leerlingen beginnen met schrijven de volgende rijmtips van Annie door met de klas:

- Lap de regels aan je laars!
- Laat je fantasie op hol slaan
- Zorg dat anderen om je gedicht kunnen lachen (ook als het een beetje zielig is)
- Vergeet wat in het echt niet kan, in een gedicht kan alles

Zijn de gedichten klaar? Dan kunnen de leerlingen ze voorlezen in de klas. Stel daarbij nog vragen als: welke fantasiewoorden of smokkelrijmen hoorden jullie? Met welk rijmschema begint het gedicht?



Extra opdracht

Laat leerlingen bedenken wat er op pagina 19 van het toverboek uit het gedicht *Liever kat dan dame zou kunnen staan*. Hoe zou je iemand in een kat kunnen veranderen? Laat ze de pagina uit het toverboek namaken, door zelf een recept te schrijven en mooi te versieren.

Tips waar leerlingen over na kunnen denken:

- Zou het een recept zijn voor een toverspreuk, een magisch drankje of een wonderpil?
- Welke magische ingrediënten heb je nodig?
- Teken en schrijf op wat er allemaal nodig is en maak een stappenplan voor het recept.



Dit gedicht van Annie M.G. Schmidt staat in het nieuwe poëzieprentenboek *Miauw, miauw, miauw!* met illustraties van Sylvia Weve.

De antwoorden zijn:

Rijmschema van *Liever kat dan dame*

Er was eens een dame in Bronk aan de Rijn, (a)
die zei: Ik had liever een kat willen zijn. (a)
Ik hoef me gelukkig voor niemand te schamen, (b)
maar toch ben ik liever een kat dan een dame. (b)

Waarna zij zich fluks naar de leeszaal repte (c)
en een toverboek leende met toverrecepten. (c)
Op bladzijde negentien stond, onder andere: (d)
Hoe gij uzelf in een kat kunt veranderen. (d)

Dat was het recept en zij kon dus beginnen. (e)
Zij was al een eindje gevorderd in spinnen. (e)
Zij gaf al een kopje, maar toen, na twee weken (f)
was de uitleentermijn van de leeszaal verstreken (f)

en moest dus dat boek naar de leeszaal terug. (g)
Wel, dat was natuurlijk een beetje te vlug. (g)
Toen moest deze dame haar pogingen staken (h)
midden in het hoofdstukje Kroelen op daken. (h)

Ze zei: Het is vervelend zo alles te zamen, (i)
maar goed, als het zo staat, dan blijf ik maar dame. (i)
Nu zit zij dus weer in het dagelijks bestuur (j)
van de huisvrouwenbond, maar des nachts om één uur, (j)
dan gaat zij het vlierinkje op zonder bril (k)
en als zij een muis ziet, dan zit ze heel stil. (k)

En laatst kwam ik eventjes daar op visite. (l)
Zij dronk juist haar schoteltje melk, in de suite. (l)
Toen dacht ik oei, oei en ik moest het beamen: (m)
zij is nog geen kat, maar toch ook niet meer dame. (m)

Workshop rijmen & dichten



Ontcijfer het rijmschema van dit gedicht. Let op: als een woord niet op een ander woord rijmt, gebruik je de letter die erbij hoort maar één keer.

Liever kat dan dame

Er was eens een dame in Bronk aan de Rijn,
die zei: Ik had liever een kat willen zijn.
Ik hoef me gelukkig voor niemand te schamen,
maar toch ben ik liever een kat dan een dame.

Waarna zij zich fluks naar de leeszaal repte
en een toverboek leende met toverrecepten.
Op bladzijde negentien stond, onder andere:
Hoe gij uzelf in een kat kunt veranderen.

Dat was het recept en zij kon dus beginnen.
Zij was al een eindje gevorderd in spinnen.
Zij gaf al een kopje, maar toen, na twee weken
was de uitleentermijn van de leeszaal verstreken

en moest dus dat boek naar de leeszaal terug.
Wel, dat was natuurlijk een beetje te vlug.
Toen moest deze dame haar pogingen staken
midden in het hoofdstukje Kroelen op daken.

Ze zei: Het is vervelend zo alles te zamen,
maar goed, als het zo staat, dan blijf ik maar dame.
Nu zit zij dus weer in het dagelijks bestuur
van de huisvrouwenbond, maar des nachts om één uur,
dan gaat zij het vlierinkje op zonder bril
en als zij een muis ziet, dan zit ze heel stil.

En laatst kwam ik eventjes daar op visite.
Zij dronk juist haar schoteltje melk, in de suite.
Toen dacht ik oei, oei en ik moest het beamen:
zij is nog geen kat, maar toch ook niet meer dame.

© Sylvia Weve



TIPS VAN ANNIE:

- LAP DE REGELS AAN JE LAARS!
- LAAT JE FANTASIE OP HOL SLAAN
- ZORG DAT ANDEREN OM JE GEDICHT KUNNEN LACHEN (OOK ALS HET EEN BEETJE ZIELIG IS)
- VERGEET WAT IN HET ECHT NIET KAN, IN EEN GEDICHT KAN ALLES

1 DIGITALE AFBEELDING

ANNIE M.G. SCHMIDT-
WEEK 2019 19 T/M 25 MEI

GROEP
7-8

Rijmschema's

VOORBEELD 1:

De pan met andijvie zegt: Foei, o, **foei!** (a)
Hou eindelijk op met dat nare **geloei!** (a)
Wees eindelijk stil **asjeblijf**, (b)
je lijkt wel een **locomotief**. (b)

De deftige braadpan met lapjes en **zjuu** (c)
zegt: Goeie genade, wat krijgen we **nu?** (c)
Je kunt niet meer sudderen **hier**, (d)
ik sudder niet meer met **plezier!** (d)

VOORBEELD 2:

Wat is er mis? Wat is er **loos?** (a)
Het is al tien voor **vieren!** (b)
De conducteur wordt vreeslijk **boos** (a)
en slaat met de **portieren**. (b)
De chef komt met een bleek **gezicht** (c)
en kijkt zo van, **verbazend!** (d)
Weet hij misschien waaraan het **ligt?** (c)
De machinist is **razend** (d)
Hoe komt het nou dat we niet **gaan?** (e)
En dat de trein stil blijft **staan?** (e)

VOORBEELD 3:

Toen tante To in Amsterdam
vanmorgen naar beneden kwam,
om vijf voor half zeven,
toen zei ze heel verwonderd: Hee,
wat zit daar op de kanapee?
Wat zal ik nou beleven?

2 DIGITALE AFBEELDING

ANNIE M.G. SCHMIDT-
WEEK 2019 19 T/M 25 MEI

GROEP
7-8

Antwoord

VOORBEELD 3:

Toen tante To in **Amsterdam** (a)
vanmorgen naar beneden **kwam**, (a)
om vijf voor half **zeven**, (b)
toen zei ze heel verwonderd: **Hee**, (c)
wat zit daar op de **kanapee?** (c)
Wat zal ik nou **beleven?** (b)